

Factors Affecting the Performance of the Village Committees in Wapipathum District, Maha Sarakham Province

Orawan Sastarin, Saovalak Kosonkittiumporn, and Phakdee Phosing

Master of Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: orawan1514@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9992-4594>

E-mail: saovalakkk@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0589-25253>

E-mail: eliti_pana@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1596-9653>

Received 01/01/2025

Revised 09/01/2025

Accepted 13/02/2025

Abstract

Background and Aims: Community development and strengthening of local village committees are important mechanisms for driving public policies to achieve success at the community level. (1) To study the level of performance of duties according to the roles of village committees in Wapipathum District, Maha Sarakham Province; (2) To study the factors affecting the performance of duties according to the roles of village committees in Wapipathum District, Maha Sarakham Province; and (3) To provide recommendations on the factors affecting the performance of duties according to the roles of village committees in Wapipathum District, Maha Sarakham Province.

Methodology: Quantitative research was used. The sample group was 362 village committees in Wapipathum District, Mahasarakham Province. The Taro Yamane formula was used. The research instruments were questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, frequency, and standard deviation. Multiple regression analysis was used to analyze the factors affecting the performance of the village committees in Wapipathum District, Mahasarakham Province.

Results: (1) The level of performance of the village committees in Wapipathum District, Mahasarakham Province, was at a high level overall. (2) Factors affecting the performance of the village committees in Wapipathum District, Mahasarakham Province were factors related to the knowledge and ability of the village committees. The factors of village committee unity, the factor of public participation, the factor of promotion and support from supervisors, and the factor of volunteerism for local development, with a multiple correlation coefficient of .587, can jointly explain 58.7 percent of the variation with statistical significance at the .05 level, And (3) Recommendations: Village committees should receive training and develop knowledge about laws and roles and responsibilities to perform their duties correctly. In addition, leaders should promote unity through activities such as sports competitions and training that emphasize skill development, as well as support the participation of various groups in the community to make activities comprehensive and diverse. The government should provide welfare such as medical expenses, children's tuition fees, and rewards to motivate work. In addition, volunteer activities should be organized to clean the village and

support the conservation of culture and traditions to create pride and connect relationships in the community.

Conclusion: The performance of village committees in Wapipathum District, Maha Sarakham Province, is at a high level overall. The important factors that affect the performance are knowledge, skills, unity, public participation, support from supervisors, and volunteerism for local development, which can explain 58.7 percent of the variation significantly. The recommendation is to organize training to enhance knowledge and review roles and responsibilities. This includes promoting unity and participation of various groups. In addition, the government should provide welfare and rewards, as well as promote volunteer activities and cultural conservation to create pride and relationships in the community.

Keywords: Factors Affecting; Performance; Role; Village Committee

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด มหาสารคาม

อรรณพ ศาสตริน, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร และภักดี โพธิ์สิงห์
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่น คณะกรรมการหมู่บ้าน ถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะให้เกิดผลสำเร็จในระดับชุมชน (1) เพื่อศึกษา ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท ของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

ระเบียบวิธีการวิจัย: ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 362 คน โดยใช้สูตร Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด มหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย: (1) ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัด มหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท ของคณะกรรมการ หมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านความสมัครสมานสามัคคี ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ปัจจัยด้านการส่งเสริม และสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความมีจิต อาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง โดยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .587 สามารถร่วมกันอธิบายการผัน แปร ได้ร้อยละ 58.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และ (3) ข้อเสนอแนะ คณะกรรมการหมู่บ้านควร ได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายและบทบาทหน้าที่เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่าง ถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้นำควรส่งเสริมความสามัคคี ผ่านกิจกรรม เช่น การแข่งขันกีฬาและการฝึกอบรมที่เน้น พัฒนาทักษะ พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วม ของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้กิจกรรมครอบคลุมและ หลากหลาย ภาครัฐควรจัดสวัสดิการ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร และรางวัลตอบแทน เพื่อสร้าง แรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งควรจัดกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดหมู่บ้าน และสนับสนุนการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณีเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในชุมชน

สรุปผล: การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก โดยปัจจัยที่ส่งผลสำคัญ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความสามัคคี การมีส่วนร่วม จากประชาชน การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสามารถอธิบาย การเปลี่ยนแปลง ได้ร้อยละ 58.7 อย่างมีนัยสำคัญ ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรมเสริมความรู้ และบทบาท บทบาทหน้าที่ รวมถึงส่งเสริม ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ ภาครัฐควรจัดสวัสดิการและรางวัลตอบแทน พร้อม ส่งเสริมการจัดกิจกรรมจิตอาสาและอนุรักษ์วัฒนธรรม เพื่อสร้างความภูมิใจและความสัมพันธ์ในชุมชน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อ; การปฏิบัติหน้าที่; บทบาท; คณะกรรมการหมู่บ้าน

บทนำ

บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านถูกลดความสำคัญลงไป และไม่ได้เป็นตัวแสดงหลักในการขับเคลื่อนงานของหมู่บ้านเท่าที่ควร และยังพบปัญหาอุปสรรคหลายประการที่ทำให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติหน้าที่ การขาดความเข้าใจในขอบเขตบทบาทของตนเอง ปัญหาการขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ผิดเพี้ยนกับในปัจจุบันภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีในประเทศและต่างประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศไทย จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินนโยบาย ของรัฐบาลในหลายประการ โดยรัฐบาลได้นำปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรม มาเป็นหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จะต้องปรับเปลี่ยน วิธีการปฏิบัติงาน โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีสมัยใหม่มาปรับใช้ในพื้นที่และให้สอดคล้องกับแนวนโยบายดังกล่าวของรัฐบาลอันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ตอบสนองและแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนได้ทันทั่วถึง ทำให้เกิดเป็นความท้าทายต่อบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม ที่ต้องขับเคลื่อนการดำเนินงานให้บังเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อพื้นที่หมู่บ้านในหลายมิติต่อไป (ขวัญพิชชา หอมไกล, 2564: 3)

อำเภอลำปุม เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับ 3 ของจังหวัดมหาสารคาม รองจากอำเภอโกสุมพิสัย และอำเภอบรบือ มีประชากรมากเป็นอันดับ 3 ของจังหวัดรองจากอำเภอเมืองมหาสารคาม และอำเภอโกสุมพิสัย ห่างจากตัวจังหวัดมหาสารคาม ระยะทางประมาณ 39 กิโลเมตร ระยะทางจากอำเภอลำปุมถึงกรุงเทพมหานครประมาณ 475 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 605.77 ตร.กม. (233.89 ตร.ไมล์) มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียง ดังต่อไปนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอเมืองมหาสารคาม อำเภอแกลง และอำเภอศรีสมเด็จ (จังหวัดร้อยเอ็ด) ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอศรีสมเด็จและอำเภอยางตลาด (จังหวัดร้อยเอ็ด) ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ (จังหวัดร้อยเอ็ด) และอำเภอนาคู ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนาเชือกและอำเภอบรบือ ท่ามกลางความสลับซับซ้อนทางด้านสังคม ชุมชน จากข้อมูลพื้นฐานด้านการปกครองท้องที่ของที่ทำการปกครองอำเภอลำปุม พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านยังขาดความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ยังมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนยังไม่เต็มที่ที่ทำให้เข้าไป มีส่วนร่วมกับชุมชนและองค์กรอื่นๆ น้อยมาก อีกทั้งเหตุผลด้านเศรษฐกิจ การหารายได้ ความเร่งรีบในการประกอบอาชีพอีกด้วย ประกอบกับการประกวดเพื่อคัดเลือกหมู่บ้านเข้มแข็งตามแนวทาง “แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” (หมู่บ้านอยู่เย็น) ระดับจังหวัด ซึ่งการประกวดหมู่บ้านดังกล่าวกรมการปกครองได้จัดขึ้นเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและให้รางวัลแก่หมู่บ้านที่คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) มีผลงานเป็นที่ประจักษ์สามารถเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานให้แก่หมู่บ้านอื่นๆ ซึ่งจากสถิติการประกวด หมู่บ้านดังกล่าว ในระดับจังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่ พ.ศ. 2564-2566 อำเภอลำปุม ยังไม่เคยได้รับรางวัล ในการประกวดเพื่อคัดเลือกหมู่บ้านเข้มแข็งตามแนวทาง “แผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง” (หมู่บ้านอยู่เย็น) ระดับจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปุม อาจจะยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีตามกฎหมายและหน้าที่ตามภารกิจอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย จากส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ และขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้าน และสุดท้าย คณะกรรมการหมู่บ้าน ยังขาดความรู้เรื่องบริหาร ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยตรง ขาดการประชาสัมพันธ์ เทคนิค กลวิธีการทำงาน (ที่ทำการปกครองอำเภอลำปุม, 2566) และ ในปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรขึ้นไม่ว่าจะเป็นจัดตั้งตามกฎหมายหรือการจัดตั้ง ตามแนวทางปฏิบัติ

เป็นการเฉพาะ ซึ่งกลุ่มหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นของหน่วยงานเหล่านั้น มีความหลากหลาย และแตกต่างกัน เช่น การประนีประนอมข้อพิพาท การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การจัดทำแผนพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุข การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม จึงทำให้คณะกรรมการหมู่บ้านไม่สามารถบูรณาการในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่จะช่วยสร้างรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ในหมู่บ้าน หากคณะกรรมการหมู่บ้านทราบถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่แท้จริงแล้ว ก็จะสามารถทำให้รัฐบาลมีการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลได้อย่างตรงจุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อประกอบเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาและขับเคลื่อนการทำงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) พื้นที่ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม

สมมุติฐานการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ความสมัครสมานสามัคคีของคณะกรรมการหมู่บ้าน ความร่วมมือจากภาคประชาชน การส่งเสริม และสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคณะกรรมการหมู่บ้าน และความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของบทบาท

Mead (1934) อธิบายว่า บทบาทเป็นกระบวนการที่แต่ละคนเรียนรู้การมองตัวเองจากมุมมอง ของผู้อื่น ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งส่งผลให้คนเรียนรู้และรับรู้บทบาทในสังคมได้อย่างถูกต้อง

Merton (1949) ให้คำจำกัดความของบทบาท เป็นชุดของการคาดหวังที่ถูกมอบหมายให้กับ บุคคลในสถานะต่างๆ เช่น นักเรียน ครู หรือบุคคลที่มีตำแหน่งทางสังคม โดยเขายังกล่าวถึงภาวะที่ "บทบาท" อาจสร้างความขัดแย้งหรือความเครียดเมื่อการคาดหวังในบทบาทต่าง ๆ ไม่สามารถทำได้ตามที่สังคมคาดหวัง

Goffman (1959) อธิบายว่า บทบาทเป็นการแสดงออกของการคาดหวังทางสังคมในสถานการณ์ต่าง ๆ คนเรามักจะ “เล่นบท” หรือ “แสดงบท” ตามบริบททางสังคม โดยที่ผู้คนมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองตามสถานการณ์

Seeman (1959) อธิบายถึงบทบาทในทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หรือการทำหน้าที่ผ่านการยอมรับในสังคม ซึ่งการรับบทบาทในสังคมนั้นอาจเป็นการยอมรับสถานะ ในที่ทำงานหรืออาจเกี่ยวข้องกับลักษณะของความเป็นอยู่ในกลุ่มสังคม

Brecht (1977) อธิบายว่า บทบาทในฐานะการสะท้อนประสบการณ์ทางสังคมที่มีการเล่นด้วยความสำนึก หรือไม่ตามที่ถูกคาดหวัง ซ้ำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างบทบาทที่ถูกกดดันโดยสังคม และตัวตนภายในของบุคคล

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่หรือการคาดหวังที่บุคคลมีต่อสถานะหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งบทบาทเหล่านี้จะกำหนดพฤติกรรม ความสัมพันธ์ หรือวิธีการที่แต่ละคนต้องปฏิบัติตามในบริบท ของสังคมนั้น ๆ การแสดงบทบาทในชีวิตประจำวันอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์และการติดต่อ สัมพันธ์กับผู้อื่น

2. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน

กฎหมายระบุให้มีคณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้ให้ข้อเสนอและคำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้านถือเป็นกลไกที่ใกล้ชิดกับประชาชน และมีโครงสร้างที่ครอบคลุมทุกด้านของการทำงานในหมู่บ้าน คล้ายกับ “คณะรัฐมนตรีประจำหมู่บ้าน” ดังนั้น บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านคือการช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา และรับผิดชอบ ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รวมถึงการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ และประชาชนในพื้นที่ บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านสามารถสรุปได้ ดังนี้ (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560)

2.1 การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน คือให้ความช่วยเหลือผู้ใหญ่บ้าน ในการปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ทั้งการอำนวยความสะดวก การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้ง การเป็นผู้ช่วยนายอำเภอของผู้ใหญ่บ้าน

2.2 การปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย คือ การปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มีระเบียบ หรือกฎหมาย ให้อำนาจไว้ เช่น การประนีประนอมข้อพิพาทในหมู่บ้าน เป็นต้น

2.3 การทำงานตามที่นายอำเภอมอบหมาย ในบางครั้งนายอำเภออาจมีภารกิจหรือมีความจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการหมู่บ้าน จึงจะทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ นายอำเภออาจมอบหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านช่วยเหลืองานนั้น เช่น การเฝ้าระวังและป้องกันโรค ที่แพร่ระบาด การเฝ้าระวังเยาวชนกลุ่มเสี่ยงไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด การสำรวจข้อมูลต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น

2.4 การทำงานตามที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ ผู้ใหญ่บ้านอาจมีงานอื่นที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ ในระเบียบ กฎหมาย และไม่สามารถทำงานนั้น ๆ ได้เพียงลำพัง จึงขอให้คณะกรรมการหมู่บ้านช่วยเหลือ เช่น การสำรวจข้อมูลที่ต้องเข้าถึงทุกครัวเรือน การขอรับบริจาคในงานบุญประเพณีหรืองานประจำปีของหมู่บ้าน เป็นต้น

2.5 การบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

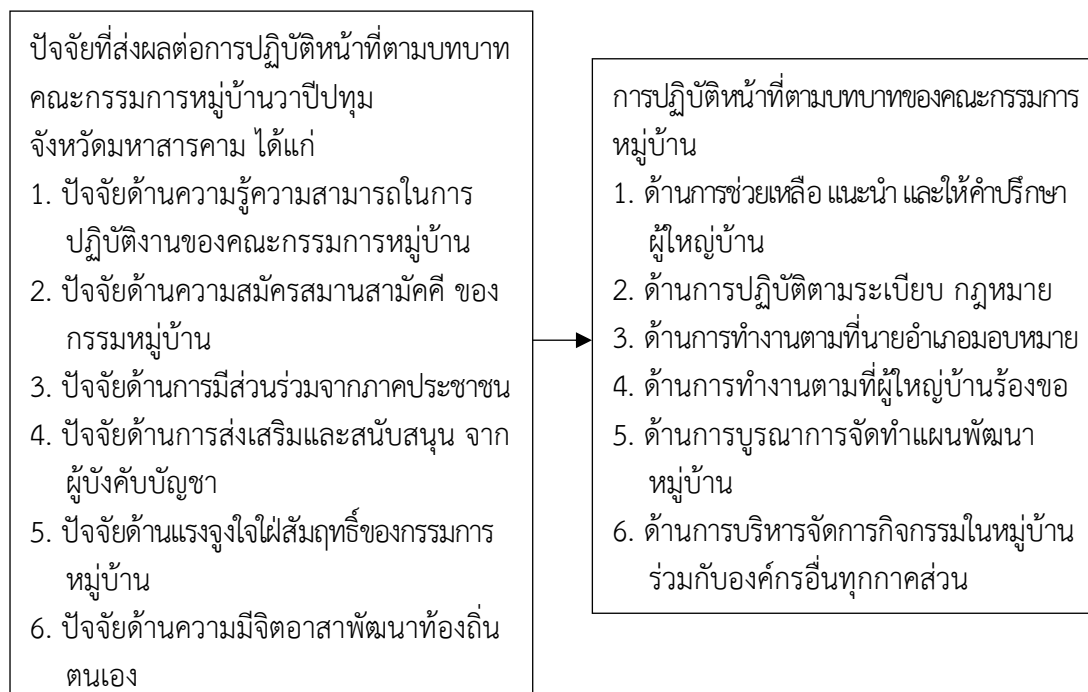
2.5.1 ในกรณีที่หมู่บ้านนั้นมีแผนอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นแผนที่เกิดจากการสนับสนุน ของหน่วยงานใดที่ได้ทำขึ้นในหมู่บ้านไม่ว่าจะเรียกว่าแผนชุมชน แผนชีวิตชุมชน หรือแผนชุมชนพึ่งตนเอง หรือเรียกชื่ออย่างอื่น คณะกรรมการหมู่บ้านก็จะมีหน้าที่ประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อรวบรวมแผนทุกแผน ให้เป็นแผนเดียวกัน เรียกว่า แผนพัฒนาหมู่บ้าน

2.5.2 กรณีที่หมู่บ้านยังไม่มีแผนใด ๆ คณะกรรมการหมู่บ้านก็จะมีหน้าที่ร่วมกับประชาชน ในหมู่บ้านบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านขึ้นใหม่

2.6 การบริหารจัดการกิจกรรมในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน การกิจข้อนี้เป็นภารกิจสำคัญเนื่องจากตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย มุ่งหมายให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นกลไกหลักในหมู่บ้าน ดังนั้นไม่ว่าหน่วยงานหรือองค์กรใดก็ตามที่มีภารกิจหรือโครงการ กิจกรรมใด ๆ ที่จะต้องดำเนินการในหมู่บ้าน จะต้องประสานผ่านคณะกรรมการหมู่บ้านแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้านต้องรับผิดชอบดำเนินการ หรือร่วมรับผิดชอบดำเนินการกับหน่วยงานหรือองค์กรนั้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอบางบาล จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำปรับปรุงจากบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2560) มาเป็นกรอบแนวคิดในวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณมีรายละเอียด ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3,826 คน (ที่ทำการปกครองอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 363 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ (Yamane, 1973: 727) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists) ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่าของ (Likert's Five Rating Scales) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 45) โดยมี 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการ หมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่าน Google Forms

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วย โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ 5 ระดับตามวิธีการของ ลิเคิร์ท (Likert) และนำแบบสอบถามไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคามโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ใช้การเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression)

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นราย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.มหาสารคาม	ระดับ		แปลผล	อันดับ
	การปฏิบัติหน้าที่			
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน	4.01	0.52	มาก	2
2. ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย	3.89	0.53	มาก	5
3. ด้านการทำงานตามที่นายอำเภอมอบหมาย	3.93	0.59	มาก	4
4. ด้านการทำงานที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ	4.07	0.50	มาก	1
5. ด้านการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน	3.82	0.51	มาก	6
6. ด้านการบริหารจัดการกิจกรรมในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่น	3.98	0.56	มาก	3
ทุกภาคส่วน				
โดยรวม	3.95	0.53	มาก	-

จากตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการทำงานที่ผู้ใหญ่บ้านร้องขอ ($\bar{X} = 4.07$) มีด้านการช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน ($\bar{X} = 4.01$) ด้านการบริหารจัดการกิจกรรมในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นทุกภาคส่วน ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการทำงานที่นายอำเภอมอบหมาย ($\bar{X} = 3.93$) ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ($\bar{X} = 3.89$) และด้านการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนา หมู่บ้าน ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จังหวัดมหาสารคาม

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	β	t	Sig.
a ค่าคงที่ (Constant)	-.253	.301	-	-.842	.400
1. ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน	.244	.034	.365	7.207	.000*
2. ปัจจัยด้านความสมัครสมานสามัคคีของคณะกรรมการหมู่บ้าน	.275	.041	.326	6.719	.000*
3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน	.223	.035	.270	6.392	.000*
4. ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา	.187	.034	.202	5.571	.000*
5. ปัจจัยด้านความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง	.132	.049	.105	2.683	.008*

$R = .766$, $R^2 = .587$, หมายถึง * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม โดยวิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านความสมัครสมานสามัคคีของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร สามารถอธิบายการปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม (Y) ได้ร้อยละ 58.7 สามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้ สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = -.253 + 0.244 (X_1) + 0.275 (X_2) + 0.223 (X_3) + 0.187 (X_4) + 0.132 (X_5)$ และสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = 0.365 (X_1) + 0.326 (X_2) + 0.270 (X_3) + 0.202 (X_4) + 0.105 (X_5)$

3. ข้อเสนอแนะ คณะกรรมการหมู่บ้านควรได้รับการอบรม การทบทวนความรู้ เกี่ยวกับระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน หรือมีการแจกแจงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามข้อกำหนดทางกฎหมายและผู้นำ หรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องควรมีการสร้าง ความสมัครสมานสามัคคีในหมู่บ้าน เช่น การจัดการแข่งขันกีฬาประจำปี ในระดับอำเภอหรือระดับตำบล การอบรมและการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังทักษะและความรู้ เป็นต้น ควรมีการคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และกลุ่มผู้แทนชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของหมู่บ้าน และช่วยให้การดำเนินกิจกรรมมีความหลากหลาย และครอบคลุมความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน และนายอำเภอหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและเหมาะสม เช่น ควรมีการจัดสวัสดิการ เพื่อการรักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียนบุตรแก่คณะกรรมการหมู่บ้าน มีระบบรางวัลและค่าตอบแทน มีการเครื่องแต่งกายเฉพาะสำหรับคณะกรรมการ เป็นต้น ผู้นำหรือคณะกรรมการหมู่บ้านควรมีการจัด กิจกรรมจิตอาสาในการทำมาหากินและปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน รวมถึง ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านรักษาขนบธรรมเนียมและประเพณี รวมถึงการบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมในหมู่บ้าน เพื่อส่งเสริมการรักษาขนบธรรมเนียมและศิลปวัฒนธรรมจะช่วยให้ ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้รับการอนุรักษ์และต่อยอด การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม และประเพณีจะช่วยเสริมสร้าง ความภาคภูมิใจในชุมชนและสร้างความเชื่อมโยงที่แข็งแกร่งระหว่างประชาชน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอบึงสามพัน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านความสมัครสมานสามัคคีของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และปัจจัยด้านความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง โดยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .587 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปร ได้ร้อยละ 58.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะ คณะกรรมการหมู่บ้านควรได้รับการอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายและบทบาทหน้าที่เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ผู้นำควรส่งเสริมความสามัคคี ผ่านกิจกรรม เช่น การแข่งขันกีฬาและการฝึกอบรมที่เน้นพัฒนาทักษะ พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วม ของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อให้กิจกรรมครอบคลุมและหลากหลาย ภาครัฐควรจัดสวัสดิการ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน

บุตร และรางวัลตอบแทน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงาน อีกทั้งควรจัดกิจกรรมจิตอาสาทำความสะอาดหมู่บ้าน และสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีเพื่อสร้างความภาคภูมิใจและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในชุมชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยอภิปรายผลดังต่อไปนี้

สมมติฐาน ข้อที่ 1 ระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลวิจัย พบว่า ผลการวิจัยระดับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ภาพรวมของระดับการปฏิบัติหน้าที่ผลอยู่ในระดับมาก จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งบ่งบอกว่า

1. คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม ได้รับการฝึกอบรม และสนับสนุนที่ดี ด้วยผู้บังคับบัญชาได้สนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ เช่น งบประมาณ เครื่องมือ หรือได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินการต่าง ๆ อาจช่วยให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตาม บทบาทที่กำหนดและทำให้การทำงานมีความราบรื่นผลกระทบที่อาจเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ในระดับมาก 2. การพัฒนาหมู่บ้านหากคณะกรรมการหมู่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดี การพัฒนาหมู่บ้าน และโครงการต่าง ๆ จะมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของชุมชนได้มากขึ้น และการทำงาน ของคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีประสิทธิภาพอาจส่งผลให้เกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชน และหน่วยงานภายนอกโดยรวมแล้วผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ หมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม มีความแข็งแกร่งและมีประสิทธิภาพ แต่ยังไม่มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

สอดคล้องกับงานวิจัย สมหมาย วงษ์อุดม และพิชัยรัฐ หมั่นดวง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย ขวัญพิชชา หอมไกล (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตอำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดดุสิต ผลการวิจัย พบว่า ระดับ บทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตอำเภอดุสิต กรุงเทพมหานคร จังหวัดดุสิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านความสมัครสมานสามัคคีของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัย ด้านความร่วมมือจากภาคประชาชน ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคณะกรรมการหมู่บ้าน และปัจจัยด้านความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัยด้านความสมัครสมานสามัคคีของคณะกรรมการหมู่บ้าน ปัจจัย ด้านความร่วมมือจากภาคประชาชน ปัจจัยด้านการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และปัจจัย ด้านความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งบ่งบอกว่า

1. การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปำ จ.พิจิตร จังหวัดมหาสารคาม ถูกส่งผลโดยปัจจัยหลายด้านที่มีความสำคัญ โดยปัจจัยทั้งห้าด้านนี้มีบทบาทในการสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ของความรู้และทักษะ การร่วมมือภายในทีม การสนับสนุน จากชุมชนและ

ผู้บังคับบัญชา รวมถึงการมีจิตอาสาในการพัฒนาชุมชนช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการหมู่บ้านมีความสำเร็จและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านตามโครงสร้างนั้น เป็นในรูปแบบของคณะกรรมการ ทั้งกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการโดยการเลือก ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในหลาย ๆ ด้าน จึงถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในหมู่บ้านที่มาทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการพัฒนาและขับเคลื่อน การดำเนินงานของหมู่บ้านเป็นไปในทิศทางที่ดี และเหมาะสมถึงแม้ว่าคณะกรรมการหมู่บ้านจะไม่มีคำตอบแทนในการปฏิบัติงานแต่อย่างใด แต่คณะกรรมการหมู่บ้านก็ยังเป็นตำแหน่งที่ประชาชนยังให้ความสนใจและความหวังในตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรดา ชำนาญกุล (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้หมู่บ้านเกิดความเข้มแข็ง ภายใต้การบริหารงานเชิงพื้นที่ ด้วยกลไกของคณะกรรมการหมู่บ้านจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการบูรณาการ ทรัพยากร ความร่วมมือตลอดจนองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนในพื้นที่ อันเป็นการสร้างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ โดยนำปัญหาและความต้องการในพื้นที่เป็นตัวตั้งและกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ภายใต้การรับรู้ร่วมกันของคนในหมู่บ้าน อันจะเป็นการตอบสนองความต้องการ ของหมู่บ้านได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการพัฒนาเชิงพื้นที่หรือใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (Area Based Approach) จึงเป็นเป้าหมายและทิศทางหลักในการเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ได้แก่ ด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาพื้นที่ ด้านความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่ยังขาดเทคนิคในการดำเนินการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพหลายประการ การได้รับการยอมรับและ ความเป็นตัวตนของคณะกรรมการหมู่บ้าน ขาดการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐอย่างต่อเนื่อง และการไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นปัญหาที่ท้าทายสำหรับคณะกรรมการหมู่บ้านในการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ทั้งนี้คณะกรรมการหมู่บ้านต้องเป็นองค์กรที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถกำหนดออกแบบการพัฒนาหมู่บ้านด้วยตนเองภายใต้การใช้ต้นทุนทางสังคม ที่มีอยู่และประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ นั่นคือ หัวใจของการเป็นหมู่บ้านที่เข้มแข็งนั่นเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญพิชชา หอมไกล (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน ในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ปัจจัยเครือข่าย องค์กรชุมชน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ ปัจจัยด้านขวัญ และกำลังใจ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .811 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปร ได้ร้อยละ 81.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรวิศ เพ็ชรมาตศร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนา หมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน ตำบลนาโพธิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม ร่วมในการวางแผนและการดำเนินการโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการมีส่วนร่วม ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล โครงการส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติโครงการ มีความพึงพอใจน้อยสุด ตามลำดับ 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยจัดเวทีประชาคมเชิญราษฎรมาประชุมเสนอปัญหาความต้องการและเวที ประชาคมร่วมกันจัดลำดับความเร่งด่วนความสำคัญของปัญหาโดยพร้อมเพรียงกัน จัดทำแผน ร่วมท้องถิ่นและท้องถิ่น ติดตามความก้าวหน้าของโครงการที่ดำเนินการอยู่เป็นประจำและนำผลแต่ละเรื่องมาแจ้งประชาชนในหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ยึดหลักการมีส่วนร่วม มีจิตอาสาเข้ามาพัฒนาและทำด้วยการแสดงความเป็นเจ้าของหมู่บ้านที่อยากเห็นความก้าวหน้าในการพัฒนา

3. ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ไม่ส่งผลต่อการการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจและการปฏิบัติหน้าที่ไม่สอดคล้อง อาจเป็นไปได้ว่าปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เช่น ความต้องการประสบความสำเร็จหรือการได้รับการยอมรับของคณะกรรมการหมู่บ้านอาจไม่ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งอาจมีปัจจัยอื่นที่มีบทบาทสำคัญกว่าในการกำหนดประสิทธิภาพการทำงาน เช่น ความรู้ ความสามารถ, ความสมัครสมานสามัคคี, ความร่วมมือจากประชาชน, การส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา หรือความมีจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์เพชร พรหมงาม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่ของสำนักงานเขตคลองเตย ผลการวิจัย พบว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุมชน คือ การเป็นตัวแทน และกระบอกเสียงให้กับคนในชุมชนของตนเองและเป็นตัวกลางในการประสานงานระหว่างคนในชุมชน กับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนต่าง ๆ รวมถึงสอดส่องดูแลและช่วยเหลือชาวบ้าน เพื่อให้ชุมชนอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข มีแนวทางในการพัฒนาเพิ่มศักยภาพของคณะกรรมการชุมชน คือ ควรได้รับการสนับสนุน ต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น จัดให้มีการฝึกอบรมคณะกรรมการชุมชนทุกคน เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองและทบทวนความรู้ให้กับคณะกรรมการชุมชนที่ผ่าน การอบรมมาแล้ว เพื่อส่งเสริมความรู้ในการพัฒนาชุมชน เพิ่มงบประมาณสนับสนุนให้มากขึ้น และลดขั้นตอนการเบิกจ่ายเงินให้มีความง่ายขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในพื้นที่อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ส่งเสริมการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา ควรเพิ่มการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา โดยเน้นการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นและการเข้ามามีบทบาทเชิงแนะนำอย่างใกล้ชิด เพื่อให้คณะกรรมการ หมู่บ้านสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจในการดำเนินงาน

1.2 เสริมสร้างจิตอาสาและทัศนคติที่ดีต่อหมู่บ้าน ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการสร้างจิตอาสาและความรักในหมู่บ้าน เช่น การฝึกอบรมการพัฒนาหมู่บ้านและการมีส่วนร่วมในงาน สาธารณะประโยชน์ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นและความตั้งใจของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

1.3 พัฒนาความร่วมมือจากภาคประชาชน การส่งเสริมความร่วมมือจากภาคประชาชนสามารถ ทำได้ผ่านการประชาสัมพันธ์และการเปิดช่องทางในการมีส่วนร่วม เช่น การจัดการประชุม การทำโครงการ ที่ชุมชนมีบทบาทสำคัญ หรือการสนับสนุนกลุ่มประชาชนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน

1.4 เสริมทักษะและความรู้ในการปฏิบัติงานจัดการฝึกอบรมและให้ความรู้ ด้านการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนทักษะให้คณะกรรมการหมู่บ้านสามารถบริหารจัดการปัญหา หรือภาระงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรเน้นการฝึกทักษะที่สำคัญ เช่น การประสานงาน การวางแผน และการแก้ไขปัญหา

1.5 เสริมสร้างความสมัครสมานสามัคคีในกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้าน ควรจัดกิจกรรม หรือสร้างโอกาสในการพบปะระหว่างสมาชิกในคณะกรรมการหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดประชุม เชิงปฏิบัติการ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างสัมพันธ์นอกเวลาทำงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียว และความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้มากขึ้น

1.6 ควรดำเนินการจัดตั้งระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ควรพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและผลกระทบของมาตรการ

ต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และรายงานผลให้แก่ผู้บังคับบัญชารับทราบเพื่อปรับปรุงแนวทางการสนับสนุนให้ตรงตามเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อขยายขอบเขตการศึกษาในพื้นที่ที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน ในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึง ความต้องการและความคิดเห็นของชุมชนอย่างแท้จริง และการร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงและความร่วมมือในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2560). *การปรับปรุงและพัฒนาบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้าน(กม.) ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.
- ขวัญพิชชา หอมไกล. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด*. ปรินญาญรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ที่ทำการปกครองอำเภอวาปีปทุม. (2563). *รายงานการปฏิบัติงานคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชน*. มหาสารคาม: ที่ทำการปกครองอำเภอวาปีปทุม.
- ที่ทำการปกครองอำเภอวาปีปทุม. (2566). *รายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: ที่ทำการปกครองอำเภอวาปีปทุม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยา.
- พงศ์เพชร พรหมงาม. (2564). *บทบาทของคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนในพื้นที่ของสำนักงานเขตคลองเตย*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมหมาย วงษ์อุดม และพิชัยรัฐ หมั่นด้วง. (2564). การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหมู่บ้านในเขตอำเภอสีชมพูจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(8), 194-204.
- สรวิศ เพ็ชรมาตร. (2565). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้านตำบลนาโพธิ์อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 9(5), 525-538.
- สุรดา ชำนาญกุล. (2564). *บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Brecht, B. (1977). *Essays on the art of theatre*. Methuen Drama. (Original work published in German in 1948.).
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Anchor Books.
- Mead, G.H. (1934). *Mind, self, and society: From the standpoint of a social behaviorist*. University of Chicago Press.
- Merton, R.K. (1949). *Social theory and social structure*. Free Press.
- Seeman, M. (1959). *On the meaning of alienation*. *American Sociological Review*, 24(6), 783-791.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row Publications.